

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
PEDRO CRUZ VILLALÓN IŠVADA,
pateikta 2014 m. spalio 16 d.¹

Byla C-266/13

L. Kik
prieš
Staatssecretaris van Financiën

(Hoge Raad der Nederlanden (Nyderlandai) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Darbuotojų migrantų socialinė apsauga — Reglamentas Nr. 1408/71 — Darbuotojas, įdarbintas vamzdžių klotuve tarptautiniuose vandenyse ir dviejų valstybių narių kontinentinio šelfo dalyse — Privalomasis socialinis draudimas — Taikytini nacionalinės teisės aktai“

1. Dar kartą Teisingumo Teismas turi spręsti dėl Reglamente Nr. 1408/71² įtvirtintų taikytinų teisės aktų nustatymo taisyklių. Šioje byloje taip pat kyla klausimas dėl kontinentinio šelfo teisinio pobūdžio ir dėl valstybių narių suvereniteto šioje teritorijoje funkcinio išplėtimo turinio ir apimties. Bet kuriuo atveju pagrindinė problema šioje byloje yra sunkumai, kurių kyla siekiant išspręsti šį ginčą remiantis to reglamento nuostatomis, ir, šalių nuomone, tai galėtų būti padaryta tik pagal analogiją. Vis dėlto pabandysiu įrodyti, kad atsakymą galima rasti pačiame reglamente.

I – Teisinis pagrindas

A – Tarptautinė teisė

2. 1982 m. gruodžio 10 d. Montego Bėjuje (Jamaika) pasirašytą Jungtinių Tautų jūrų teisės konvenciją, įsigaliojusią 1994 m. lapkričio 16 d., Nyderlandų Karalystė ratifikavo 1996 m. birželio 28 d., o Europos bendrijos vardu ji patvirtinta 1998 m. kovo 23 d. Tarybos sprendimu 98/392/EB³.

3. Jos 60 straipsnyje „Dirbtinės salos, įrenginiai ir statiniai išskirtinėje ekonominėje zonoje“ nustatyta:

„1. Išskirtinėje ekonominėje zonoje pakrantės valstybė turi išimtinę teisę statyti, leisti ir reglamentuoti statybą, naudojimą ir eksploatavimą:

- a) dirbtinių salų;
- b) įrenginių ir statinių, jei tuo siekiama 56 straipsnyje numatytų bei kitų ekonominių tikslų;

1 — Originalo kalba: ispanų.

2 — 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1048/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeistas ir atnaujintas 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 (OL L 28, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 3), kuris savo ruožtu iš dalies pakeistas 1998 m. birželio 29 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1606/98 (OL L 209, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 308) (toliau – Reglamentas Nr. 1408/71).

3 — OL L 179, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 4 sk., 3 t., p. 260.

c) įrenginių ir statinių, kurie gali kliudyti išskirtinėje ekonominėje zonoje naudotis pakrantės valstybės teisėmis.

2. Pakrantės valstybė turi išskirtinę jurisdikciją tokioms dirbtinėms saloms, įrenginiams ir statiniams, įskaitant teisę leisti įstatymus ir kitus teisės aktus muitinės, mokesčių, sveikatos, saugumo ir imigracijos srityse.

<...>“

4. Konvencijos 77 straipsnyje „Pakrantės valstybės teisės į kontinentinį šelfą“ numatyta:

„1. Pakrantės valstybė naudojami suverenios teisėmis į kontinentinį šelfą, kiek tai susiję su jo tyrimu bei jo gamtos turtų eksploatavimu.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytos teisės yra išimtinės: jei pakrantės valstybė nevykdo kontinentinio šelfo tyrimų ar neeksploatuoja jo gamtos turtų, niekas negali imtis tokios veiklos, neturėdamas pakrantės valstybės aiškaus sutikimo.

3. Pakrantės valstybės teisės į kontinentinį šelfą nepriklauso nuo jo užėmimo, nesvarbu, ar jis būtų faktinis, ar fiktyvus, taip pat nuo bet kokio pareiškimo tuo klausimu.

<...>“

5. Remiantis Konvencijos 79 straipsniu „Povandeniniai kabeliai ir vamzdynai kontinentiniame šelfe“:

„1. Visos valstybės turi teisę kloti povandeninius kabelius ir vamzdynus kontinentiniame šelfe laikydamosi šio straipsnio nuostatų.

2. Jei tik yra atsižvelgiama į pakrantės valstybės teisę imtis reikiamų priemonių, susijusių su kontinentinio šelfo tyrinėjimu, jo gamtos turtų eksploatavimu ir teršimo iš vamzdynų prevencija, sumažinimu ir kontrole, pakrantės valstybė negali trukdyti kloti ar aptarnauti tokius kabelius ir vamzdynus.

3. Tokių kontinentiniame šelfe klojamų vamzdynų trasai nustatyti reikalingas pakrantės valstybės sutikimas.

4. Jokia šios VI dalies nuostata neriboja pakrantės valstybės teisės nustatyti kabelių ar vamzdynų klojimo jos teritorijoje ar teritorinėje jūroje sąlygas, taip pat neriboja jos jurisdikcijos kabeliams ar vamzdynams, paklotiems arba naudojamiems tyrinėjant kontinentinį šelfą arba eksploatuojant jo gamtos turtus, taip pat eksploatuojant dirbtines salas, įrenginius ir statinius, priklausančius jos jurisdikcijai.

<...>“

6. 80 straipsnyje „Dirbtinės salos, įrenginiai ir statiniai kontinentiniame šelfe“ numatyta, kad „60 straipsnis *mutatis mutandis* yra taikomas dirbtinėms saloms, įrenginiams ir statiniams kontinentiniame šelfe“.

B – *Sąjungos teisė*

1. Reglamentas Nr. 1408/71

7. Šiai bylai reikšmingos Reglamento Nr. 1048/71 konstatuojamosios dalys:

„kadangi nacionalinių socialinės apsaugos teisės aktų nuostatų koordinavimas priklauso darbuotojų, kurie yra valstybių narių piliečiai, persikėlimo laisvės pagrindiniams principams ir turėtų padėti kelti jų gyvenimo lygį bei užimtumo sąlygas;

<...>

kadangi dėl nacionalinės teisės aktų, taikomų asmenims, ženklių skirtumų pageidautina nustatyti principą, kad reglamentas galiotų visiems pagal socialinės apsaugos sistemas apdraustiems asmenims, dirbantiems pagal darbo sutartį ir savarankiškai dirbantiems asmenims arba tiems, kurie ieško darbo pagal darbo sutartį arba savarankiško darbo;

kadangi būtina atsižvelgti į nacionalinės socialinės apsaugos teisės aktų specifinius bruožus ir parengti tik derinimo sistemą;

<...>

kadangi pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims ir savarankiškai dirbantiems asmenims, judantiems Bendrijoje, turėtų būti taikoma tik vienos valstybės narės socialinės apsaugos sistema, kad taikant nacionalinės teisės aktus būtų išvengta sutapimų ir dėl to susiklostančių sudėtingų situacijų;

<...>

kadangi, siekiant garantuoti visų valstybės narės teritorijoje dirbančių darbuotojų vienodą vertinimą, reikia nustatyti, kad pagal bendrą taisyklę jiems taikomi teisės aktai tos valstybės narės, kurios teritorijoje atitinkamas pagal darbo sutartį dirbantis asmuo ar savarankiškai dirbantis asmuo dirba;

kadangi tam tikrose situacijose, pateisinančiose kitokių kriterijų taikymą, galima nesilaikyti šios bendros taisyklės;

<...>“

8. Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnyje „Apibrėžimai“ nurodyta:

„Šiame reglamente:

- a) pagal darbo sutartį dirbantis asmuo arba savarankiškai dirbantis asmuo atitinkamai reiškia:
  - i) bet kurį asmenį, apdraustą privalomu arba neprivalomu nuolatiniu draudimu nuo vieno ar daugiau draudiminių įvykių, kuriuos apima pagal darbo sutartį dirbančių asmenų arba savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos sistemos arba valstybės tarnautojų speciali sistema;

<...>“

9. Pagal 2 straipsnio „Asmenys, kuriems taikomas šis reglamentas“ 1 dalį:

„Šis reglamentas taikomas pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims ar savarankiškai dirbantiems asmenims ar studentams, kuriems yra taikomi ar buvo taikomi vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktai ir kurie yra vienos iš valstybių narių piliečiai arba asmenys be pilietybės ar pabėgėliai, gyvenantys kurios nors valstybės narės teritorijoje, bei jų šeimos nariams ir maitintojo netekusiems asmenims.“

10. Reglamento II antraštinė dalis „Taikytinų teisės aktų nustatymas“ prasideda 13 straipsniu „Bendrosios taisyklės“, jame numatyta:

„1. Laikantis 14c ir 14f straipsnių, asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas, taikomi tik vienos valstybės narės teisės aktai. Tie teisės aktai nustatomi remiantis šios antraštinės dalies nuostatomis.

2. Laikantis 14–17 straipsnių:

a) vienos valstybės narės teritorijoje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui taikomi tos valstybės teisės aktai net jeigu jis gyvena kitos valstybės narės teritorijoje arba įmonės, kurioje jis dirba, buveinė juridiskai įregistruota ar veiklos vieta arba ji nusamdęs asmuo yra kitos valstybės narės teritorijoje;

<...>

c) laive, kuris plaukioja su valstybės narės vėliava, dirbančiam darbuotojui taikomi tos valstybės teisės aktai;

<...>

f) „asmeniui, kuriam nustoja galioję valstybės narės teisės aktai, kol bus pradėti taikyti kitos valstybės narės teisės aktai, pagal vieno iš aukščiau nurodytų papunkčių [punktų] taisyklės arba pagal vieną iš 14–17 straipsniuose nurodytų išimčių ar specialių nuostatų, taikomos valstybės narės, kurios teritorijoje jis gyvena, teisės aktų nuostatos [ir remiantis tik šiais teisės aktais].“

11. Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnyje „Specialios taisyklės, taikomos pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, išskyrus jūreivius“ nustatyta:

„13 straipsnio 2 dalies a punktas taikomas laikantis šių išimčių ir sąlygų:

<...>

2) [Paprastai] [d]viejų ar daugiau valstybių narių teritorijoje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui teisės aktai taikomi taip:

a) pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui, kuris yra darbuotojas sausumos, vandens ar oro transporto įmonės, kuri pagal nuomos sutartį, atlygintinai ar savo lėšų sąskaita teikia tarptautines transporto paslaugas veždama keleivius ar krovinius automobiliais [sausumos keliais], geležinkeliu, oro transportu ar vidaus vandens keliais ir kurios būstinė [buveinė] juridiskai įregistruota ar veiklos vieta yra valstybės narės teritorijoje, galioja pastarosios valstybės teisės aktai su šiais apribojimais:

i) jeigu minėtoji įmonė turi filialą arba nuolatinę atstovybę valstybės narės teritorijoje, kitoje nei ta, kurios teritorijoje juridiskai įregistruota jos būstinė [buveinė] ar yra veiklos vieta, tokia filiale ar nuolatinėje atstovybėje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui galioja teisės aktai tos valstybės narės, kurios teritorijoje yra tas filialas ar nuolatinė atstovybė;

- ii) jeigu pagal darbo sutartį dirbantis asmuo pagrindinai [daugiausia] dirba valstybės narės teritorijoje, kurioje jis gyvena, jam galioja tos valstybės narės teisės aktai net jeigu įmonės, kurioje jis dirba, būstinė [buveinė] juridškai neįregistruota ar nėra veiklos vietos, filialo arba nuolatinės atstovybės toje teritorijoje;
- b) asmeniui, kitam negu nurodytas punkte a, [kitam nei a punkte nurodytam asmeniui] taikomi:
- i) valstybės narės, kurios teritorijoje jis gyvena, teisės aktai, jeigu jis dirba iš dalies toje teritorijoje arba jeigu jis susijęs su keliomis įmonėmis, kurių būstinės yra juridškai įregistruotos arba keliais darbdaviais, [jeigu jį yra pasamdžiusios kelios įmonės ar keli darbdaviai, kurių registruotos buveinės] ar kurių veiklos vieta yra įvairių valstybių narių teritorijoje;
  - ii) valstybės narės, kurios teritorijoje yra juridškai įregistruota įmonės būstinė ar asmeninė darbdavio veiklos vieta, teisės aktai, jeigu jis negyvena nė vienos valstybės narės teritorijoje, kurioje užsiima savo veikla [valstybės narės, kurios teritorijoje yra įregistruota įmonės buveinė ar darbdavio gyvenamoji vieta, teisės aktai, jeigu jis negyvena nė vienos iš valstybių narių, kuriose vykdo savo veiklą, teritorijoje];

<...>“

12. Pagal 14 b straipsnį „Specialios taisyklės jūreiviams“:

„13 straipsnio 2 dalies c punktas galioja laikantis tokių išimčių ir sąlygų:

<...>

- 4) Asmeniui, pagal darbo sutartį dirbančiam laive, plaukiojančiame su valstybės narės vėliava, ir gaunančiam atlyginimą už šį darbą iš įmonės ar asmens, kurios būstinė [buveinė] juridškai įregistruota arba veiklos [kurio gyvenamoji] vieta yra kitos valstybės narės teritorijoje, taikomi pastarosios valstybės teisės aktai, jeigu asmuo gyvena tos valstybės teritorijoje; įmonė ar asmuo, mokantis atlyginimą, taikant minėtuosius teisės aktus, laikomas darbdaviu“.

13. Reglamento 15 straipsnyje „Savanoriško ar pasirinkto nuolatinio draudimo taisyklės“ numatyta:

„1. 13–14d straipsniai netaikomi savanoriškajam draudimui ar pasirinktam nuolatiniam draudimui, nebent vienos iš 4 straipsnyje nurodytų sričių atžvilgiu valstybėje narėje yra tik savanoriškojo draudimo sistema.

2. Jeigu taikant dviejų ar daugiau valstybių narių teisės aktus draudimas sutampa:

— pagal privalomojo draudimo sistemą ir vieną ar daugiau savanoriškojo ar neprivalomojo nuolatinio draudimo sistemas, atitinkamam asmeniui taikoma tiktai privalomojo draudimo sistema,

<...>“

C – EB ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas⁴

14. Remiantis EB–Šveicarijos susitarimo 8 straipsniu:

„Pagal II priedą Susitariančiosios Šalys parengia nuostatas dėl socialinės apsaugos sistemų suderinimo, visų pirma turėdamos tikslą:

- a) užtikrinti, kad būtų taikomos vienodos sąlygos;
- b) apibrėžti taikytinus įstatymus;
- c) suderinti visus laikotarpius, į kuriuos atsižvelgiama susijusių šalių nacionaliniuose įstatymuose, tam, kad būtų galima įgyti ir užtikrinti teisę gauti pašalpas bei tokias pašalpas apskaičiuoti;
- d) mokėti pašalpas asmenims, nuolat gyvenantiems [Susitariančiųjų Šalių] teritorijoje;
- e) skatinti valdžios organų ir institucijų tarpusavio administracinę paramą bei bendradarbiavimą.“

15. Pagal EB–Šveicarijos susitarimo II priedo 1 straipsnį:

„1. Susitariančiosios šalys susitaria socialinės apsaugos sistemų derinimo srityje tarpusavyje taikyti susitarimo pasirašymo momentu galiojančius ir šio priedo A skirsniu iš dalies pakeistus Bendrijos teisės aktus, į kuriuos daroma nuoroda, arba jiems lygiavertes normas.

2. Teisės aktuose, į kuriuos pateikiama nuoroda šio priedo A skirsnyje, minima sąvoka „valstybės narės“ apima valstybes, kurioms taikomi minėti teisės aktai, ir Šveicariją.“

16. Minėto II priedo A skirsnyje daroma nuoroda į Reglamentą Nr. 1408/71, kuris buvo pakeistas Reglamentu Nr. 883/2004⁵, taikytinu nuo 2010 m. gegužės 1 d. Pats EB–Šveicarijos susitarimo II priedas buvo pakeistas pagal minėtą susitarimą įsteigto Jungtinio komiteto Sprendimu Nr. 1/2012⁶ nuo 2012 m. balandžio 1 dienos. Naujoje II priedo redakcijoje daroma nuoroda į minėtą Reglamentą Nr. 883/2004. Vis dėlto pagal Reglamento Nr. 883/2004 90 straipsnio 1 dalį ir EB–Šveicarijos susitarimo II priedo su pakeitimais A skirsnio 3 punktą iki 2012 m. balandžio 1 d. susiklosčiusioms aplinkybėms taikytinas Reglamentas Nr. 1408/71.

D – Nyderlandų teisė

17. Remiantis nutartimi pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, pagal Nyderlandų teisės aktus socialinio draudimo srityje numatyta bendroji taisyklė, pagal kurią Nyderlanduose gyvenantys asmenys draustini privalomuoju socialiniu draudimu ir jie privalo mokėti įstatymuose numatytas draudimo įmokas. Išimtiniais atvejais, vadovaujantis 1999 m. Nutarimo dėl asmenų, kurie turi būti draudžiami privalomuoju socialiniu draudimu, skaičiaus padidinimo ir apribojimo (*Besluit uitbreiding en beperking*

4 – 1999 m. birželio 21 d. Liuksemburge pasirašytas Europos bendrijos bei jos valstybių narių ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl laisvo asmenų judėjimo, patvirtintas Europos bendrijos vardu 2002 m. balandžio 4 d. Tarybos ir Komisijos sprendimu 2002/309/EB (Euratomas) dėl bendradarbiavimo mokslo ir technologijų srityje susitarimo (OL L 114, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 41 t., p. 89; toliau – EB–Šveicarijos susitarimas).

5 – 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (OL L 166, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 72).

6 – 2012 m. kovo 31 d. Jungtinio komiteto, įsteigto pagal Europos bendrijos bei jos valstybių narių ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimą dėl laisvo asmenų judėjimo, Sprendimas Nr. 1/2012, kuriuo pakeičiamas to Susitarimo II priedas dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (OL L 103, p. 51).

kring verzekerden volksverzekeringen 1999) 12 straipsnio 1 dalimi, Nyderlanduose gyvenantis asmuo išimties tvarka nedraudžiamas socialiniu draudimu, jeigu jis nepertraukiamą mažiausiai trijų mėnesių laikotarpį dirba ne Nyderlanduose, nebent šis darbas atliekamas pagal darbo sutartį su Nyderlanduose gyvenančiu arba įsteigtu darbdaviu.

18. Nutarime dėl privalomojo jūroje dirbančių asmenų draudimo (*Besluit verzekeringplicht zeevarenden*) nustatyta, kad vienoje valstybėje narėje gyvenančiam jūreiviui, dirbančiam su trečiosios valstybės vėliava, t. y. kuri nėra Europos ekonominės erdvės susitarimo šalis, plaukiojančiame laive, tačiau įdarbintam Nyderlanduose įsteigtos įmonės, taikytini Nyderlandų teisės aktai, reglamentuojantys pagal darbo sutartį dirbančių darbuotojų socialinį draudimą.

II – Faktinės aplinkybės

19. Prejudicinis klausimas susijęs su Nyderlandų socialinio draudimo ir Nyderlanduose gyvenančio šios šalies piliečio L. Kik ginču; vyrą Šveicarijos įmonė pasamdė dirbti su Panamos vėliava plaukiojančiame vamzdžių klotuve ir jis iki 2004 m. gegužės 31 d. dirbo Nyderlandų teritorijoje (buvo apdraustas privalomuoju socialiniu draudimu), vėliau nuo 2004 m. birželio 1 d. iki rugpjūčio 24 d. nepertraukiamai dirbo JAV kontinentiniame šelfe, tarptautiniuose vandenyse, Nyderlandų, tada – Didžiosios Britanijos, paskui vėl Nyderlandų kontinentiniuose šelfuose.

20. Klausimas, dėl kurio ginčijamasi šiame procese *a quo*, yra toks: ar L. Kik privalėjo mokėti Nyderlandų socialinio draudimo įmokas nuo 2004 m. birželio 1 d. iki rugpjūčio 24 d.

21. Nacionaliniai (pirmosios ir apeliacinės instancijos) teismai padarė išvadą, kad reikia atsakyti teigiamai, nes nacionalinėje teisėje nustatyta, kad Nyderlandų gyventojai yra privalomai draudžiami ir turi mokėti atitinkamas įmokas.

22. L. Kik kreipėsi su kasaciniu skundu į *Hoge Raad der Nederlanden*, o šis pateikė šį prejudicinį klausimą.

III – Prejudicinis klausimas

23. 2013 m. gegužės 15 d. pateikto prejudicinis klausimas suformuluotas taip:

- „1. a) Ar taisyklės dėl Reglamento (EEB) Nr. 1408/71 *ratione personae* taikymo asmenims srities ir taisyklės, kurios nustato teritorinę šio reglamento II antraštinės dalies priskyrimo taisyklių taikymo sritį, reikia aiškinti taip, kad šios priskyrimo taisyklės taikytinos tokiu atveju, kaip nagrinėjamas šioje byloje, susijusiu su: a) Nyderlanduose gyvenančiu darbuotoju; kuris b) yra Nyderlandų pilietis; c) anksčiau draustas privalomuoju draudimu Nyderlanduose; d) pasamdytas dirbti jūreivių Šveicarijoje įsisteigusio darbdavio; e) su Panamos vėliava plaukiojančiame vamzdžių klotuve ir f) kuris iš pradžių dirbo ne Sąjungos teritorijoje (maždaug tris savaites Jungtinių Valstijų kontinentiniame šelfe ir maždaug dvi savaites tarptautiniuose vandenyse), o vėliau Nyderlandų (maždaug mėnesio ir savaitės laikotarpiais) ir Jungtinės Karalystės (apie savaitę) kontinentinio šelfo dalyse; kai g) už tai gautos pajamos apmokestinamos Nyderlandų pajamų mokesčiu?
1. b) Jeigu atsakymas būtų teigiamas, ar Reglamentas (EEB) Nr. 1408/71 taikomas tik dienomis, kai mokesčių mokėtojas dirba Sąjungos valstybės narės teritorijoje, ar ir ankstesniu laikotarpiu, kai jis dirbo kitur, ne Sąjungos teritorijoje?

2. Jeigu Reglamentas (EEB) Nr. 1408/71 taikytinas tokiam darbuotojui, kaip apibūdintasis 1a klausime, kurios valstybės (ar valstybių) teisės aktus reikia taikyti pagal reglamentą?“ (Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą rezoliucinė dalis.)

IV – Procesas Teisingumo Teisme

24. Procese pastabas raštu pateikė L. Kik, Nyderlandų vyriausybė ir Komisija. Visi jie dalyvavo 2014 m. liepos 3 d. vykusiame teismo posėdyje, kur Teisingumo Teismas paprašė savo dėmesį sutelkti į *Hoge Raad* pateiktą antrąjį klausimą.

V – Argumentai

A – Pirmasis klausimas

25. Visos šalys sutinka, kad Reglamentas Nr. 1408/71 taikytinas nagrinėjamu atveju. Konkrečiai Nyderlandų vyriausybė mano, kad aptariamasis reglamentas taikytinas visam nagrinėjamam laikotarpiui.

B – Antrasis klausimas

26. L. Kik ir Komisijos manymu, nagrinėjamomis aplinkybėmis ir, atsižvelgiant į byloje *Aldewereld*⁷ suformuotą teismo praktiką, kompetencija priklauso darbdavio įsteigimo vietos valstybei, t. y. Šveicarijos Konfederacijai.

27. Nyderlandų vyriausybės teigimu, pagal Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio f punktą ir 14 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktį kompetentinga valstybė yra ta, kur yra darbuotojo gyvenamoji vieta.

VI – Vertinimas

28. *Hoge Raad* Teisingumo Teismo klausia, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju taikytinas Reglamentas Nr. 1408/71, ir, jeigu taip, į kokios valstybės nacionalinę teisę nukreipia minėto reglamento kolizinės normos, turint omenyje, kad tiek nacionalinio teismo, tiek šalių manymu, tos normos konkrečiai nenumato tokio atvejo, kaip aptariamasis.

29. Tam, kad klausimai būtų suformuluoti tinkamai, būtina tiksliai nustatyti pagrindinės bylos aplinkybes.

A – L. Kik darbo sąlygos prejudiciniame klausime nurodytu laikotarpiu

30. L. Kik yra Nyderlandų pilietis ir gyvena Nyderlanduose. Iki 2004 m. gegužės 31 d. jis dirbo Nyderlanduose įsteigtoje įmonėje ir buvo apdraustas privalomuoju draudimu šioje valstybėje narėje.

7 — 1994 m. birželio 29 d. sprendimas (C-60/93, EU:C:1994:271).

31. Nuo 2004 m. birželio 1 d. Šveicarijos įmonė jį kaip jūreivį nusamdė dirbti su Panamos vėliava plaukiojančiame laive. Nėra duomenų, kurie galėtų patvirtinti, kad nuo to momento jis buvo apdraustas Šveicarijoje, tik tokie, kad nuo 2004 m. rugpjūčio 25 d. jis nebebuvo draustas privalomuoju draudimu Nyderlanduose, nes, pagal Nyderlandų teisės aktus pareiga būti apdraustam šalyje išnyksta mažiausiai tris mėnesius nepertraukiamai dirbus ne Nyderlandų teritorijoje ir ne šioje valstybėje įsisteigusiai įmonei. Visais kitais laikotarpiais L. Kik mokėjo socialinio draudimo įmokas Nyderlanduose.

32. Laikotarpis, dėl kurio kilo ginčas, truko nuo 2004 m. birželio 1 d. iki rugpjūčio 24 d. Tuo metu L. Kik dirbo: a) tris savaites Jungtinių Valstijų kontinentiniame šelfe; b) dvi savaites tarptautiniuose vandenyse; c) vieną mėnesį ir vieną savaitę Nyderlandų kontinentiniame šelfe; d) vieną savaitę Jungtinės Karalystės kontinentiniame šelfe.

33. Taigi, iš bendro trijų mėnesių laikotarpio L. Kik vieną mėnesį ir vieną savaitę dirbo Nyderlandų kontinentiniame šelfe, vieną savaitę – Didžiosios Britanijos kontinentiniame šelfe, todėl iš nagrinėjamu atveju reikšmingų trijų mėnesių penkias savaites dirbo ne Sąjungos teritorijoje (tarptautiniuose vandenyse ir trečiosios valstybės kontinentiniame šelfe). Kitaip tariant, daugiau nei pusę pagrindinėje byloje aptariamo laikotarpio dirbo valstybės narės kontinentiniame šelfe⁸.

B – Pirmasis klausimas

34. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma nori sužinoti, ar nagrinėjamos aplinkybės taikytinas Reglamentas Nr. 1408/71, ir, jeigu taip, ar jis taikytinas tik toms dienoms, kai L. Kik dirbo valstybės narės kontinentiniame šelfe, ar ir tam laikotarpiui, kai dirbo ne Sąjungos teritorijoje.

35. Mano nuomone, kuri sutampa su visų šalių nuomone, nekyla jokių abejonių dėl Reglamento Nr. 1408/71 taikymo, nes jo 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jis „taikomas pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims <...>, kuriems yra taikomi ar buvo taikomi vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktai ir kurie yra vienos iš valstybių narių piliečiai“. Kadangi nagrinėjamoje byloje L. Kik buvo apdraustas pagal privalomąją Nyderlandų socialinio draudimo sistemą iki 2004 m. rugpjūčio 25 d., kyla klausimas, ar nuo 2004 m. birželio 1 d. iš tiesų jam turėjo būti taikomi kitos valstybės narės arba jai prilyginamos valstybės teisės aktai, o norint nustatyti, kurios valstybės teisės aktai taikytini, reikia remtis Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnyje įtvirtintomis kolizinėmis normomis.

36. Manau, kad klausimas, ar L. Kik darbas Nyderlandų ir Jungtinės Karalystės kontinentiniame šelfe turi būti laikomas atliktu Sąjungos teritorijoje, nekelia sunkumų. Remiantis 2012 m. sausio 17 d. Teisingumo Teismo sprendime *Salemink*⁹ suformuota teismo praktika, darbas valstybės narės kontinentiniame šelfe, kur ji turi funkcinį suverenitetą, laikytinas atliktu jos teritorijos dalyje, todėl jam turi būti taikoma Sąjungos teisė. Taigi, Teisingumo Teismas nusprendė, kad taip yra, kai darbas vykdomas „kontinentiniame šelfe <...> tiriant ir (arba) eksploatuojant gamtos išteklius“¹⁰. Nagrinėjamu atveju L. Kik dirbo vamzdžių klotuve Sąjungos kontinentiniame šelfe, tai reiškia vykdė veiklą, kuri iš principo negali būti laikoma veikla „kontinentiniame šelfe <...> tiriant ir (arba) eksploatuojant gamtos išteklius“.

8 — Nuo 2004 m. rugpjūčio 25 d. iki 2004 m. gruodžio 31 d. L. Kik nedirbo Nyderlanduose ir tik aštuoniolika dienų dirbo valstybės narės teritorijoje. Tuo laikotarpiu jis dirbo (pasamdytas tos pačios Šveicarijos įmonės) tokiose vietose: a) nuo rugpjūčio 25 d. iki rugsėjo 14 d. tris dienas tarptautiniuose vandenyse ir aštuoniolika dienų Ispanijos kontinentiniame šelfe; b) nuo spalio 21 d. iki lapkričio 17 d. septynias dienas tarptautiniuose vandenyse ir dvidešimt vieną dieną Australijos teritoriniuose vandenyse; c) nuo gruodžio 15 d. iki gruodžio 31 d. šešiolika dienų Australijos teritoriniuose vandenyse.

9 — Byla C-347/10 (EU:C:2012:17, 35–37 punktai).

10 — Sprendimo *Salemink* 35 punktas.

37. Žinoma, kontinentiniame šelfe pakrantės valstybė niekada nepraranda tam tikrų suverenių teisių, kai ten nutiesti povandeniniai kabeliai ir vamzdynai, nes pagal Jūrų teisės konvencijos 79 straipsnio 3 dalį „kontinentiniame šelfe klojamų [povandeninių kabelių ir] vamzdynų trasai nustatyti reikalingas pakrantės valstybės sutikimas“, o to paties straipsnio 4 dalyje numatyta, kad neribojama „pakrantės valstybės [teisė] nustatyti kabelių ar vamzdynų klojimo jos teritorijoje <...> sąlygas“, nei „jos [jurisdikcija] kabeliams ar vamzdynams, paklotiems arba naudojamiems tyrinėjant kontinentinį šelfą arba eksploatuojant jo gamtos turtus, taip pat eksploatuojant dirbtines salas, įrenginius ir statinius, priklausančius jos jurisdikcijai“.

38. Taigi, šių Jūrų teisės konvencija garantuojamų minimalių suverenių galių iš pirmo žvilgsnio galėtų pakakti siekiant pripažinti, kad nagrinėjamu atveju kontinentinis šelfas taip pat yra Sąjungos teritorija, nors funkcinė ir ribota. Vis dėlto Sprendime *Salemink* nustatytas būtinas ryšys tarp pakrantės valstybės naudojimosi „ekonominė prerogatyva tirti ir (arba) eksploatuoti jos kontinentinio šelfo dalyje esančius išteklius“ ir negalėjimo „netaikyti Sąjungos teisės nuostatų, kuriomis užtikrinamas laisvas darbuotojų, dirbančių tokiuose įrenginiuose, judėjimas“¹¹. Todėl atrodo akivaizdu, kad apie „funkcinį“ pakrantės valstybės narės suverenitetą kontinentiniam šelfui kalbama tik tada, kai ten vykdoma tyrimų ir (arba) eksploatavimo veikla, kuriai reikalingi darbuotojai, tačiau ne tada, kai tas šelfas yra tiesiog vieta, kur vykdoma su tyrimais ir (arba) eksploatavimu nesusijusi veikla, kurios atžvilgiu pakrantės valstybė tik turi teisę duoti sutikimą, tačiau kuriai nebūtina jokia darbinė veikla.

39. Tai, kas išdėstyta pirmą kartą, nėra reikšminga mūsų nagrinėjamu atveju, nes, mano manymu, Reglamentas Nr. 1408/71 taikytinas, net jeigu laikytume, kad L. Kik per visą laikotarpį, dėl kurio kilo ginčas, dirbo ne Sąjungos teritorijoje.

40. Iš tiesų, atsižvelgiant į nusistovėjusią teismo praktiką, ši aplinkybė nereikšminga, jeigu darbo santykiai pakankamai glaudžiai susiję su vienos valstybės narės teritorija¹². Teisingumo Teismas nusprendė, kad laive dirbančio darbuotojo atveju tokio pobūdžio ryšį suponuoja vieta, kur darbuotojas buvo pasamdytas, darbo sutarčiai taikytinas įstatymas, socialinio draudimo sistema, pagal kurią jis draustas, ir atlyginimo mokėjimo vieta¹³. Manau, kad nagrinėjamu atveju egzistuoja pakankamai glaudus ryšys su Sąjungos teritorija, nes L. Kik mokėjo įmokas Nyderlanduose, ir, kaip pažymėjo Nyderlandų vyriausybė¹⁴, atsižvelgiant į tai, kad darbo užmokestis mokėtas tiek Nyderlanduose, tiek Šveicarijoje, galima preziumuoti – kadangi L. Kik nepateikė jokių duomenų, dėl kurių būtų galima prieiti prie kitokios išvados, – kad darbo sutarčiai taikytina vienos iš minėtų valstybių teisė.

41. Todėl kaip pirmą tarpinę išvadą siūlau Teisingumo Teismui į *Hoge Raad* pateiktą pirmąjį klausimą atsakyti taip, kad nagrinėjamu atveju Reglamentas Nr. 1408/71 taikytinas visam laikotarpiui, dėl kurio kilo ginčas, t. y. nuo 2004 m. birželio 1 d. iki rugpjūčio 24 d.

C – Antrasis klausimas

42. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, dabar reikia nustatyti, kokie teisės aktai, vadovaujantis Reglamentu Nr. 1408/71, pagrindinėje byloje nagrinėjamu laikotarpiu taikytini tokioje padėtyje kaip L. Kik esančiam darbuotojui.

43. Šis klausimas kelia sunkumų dėl to, kad atrodo, jog nė viena iš Reglamente Nr. 1408/71 įtvirtintų kolizinių normų nėra konkrečiai taikytina tokiam atvejui, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje. Taigi, turime patikrinti, ar šis pirmas išpūdis teisingas.

11 — Sprendimo *Salemink* 36 punktą.

12 — Šiuo klausimu žr. 1984 m. liepos 12 d. Sprendimo *Prodest* (237/83, EU:C:1984:277) 6 punktą.

13 — 1989 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Lopes da Veiga* (9/88, EU:C:1989:346) 17 punktą.

14 — Jos pastabų 27 punktą.

44. Iš daugybės skirtingų Reglamento Nr. 1408/71 II antraštinėje dalyje („Taikytinų teisės aktų nustatymas“, 13–17a straipsniai) numatytų atvejų mums reikšmingi tik numatytieji 13 („Bendrosios taisyklės“) ir 14b straipsniuose („Specialiosios taisyklės jūreiviams“)¹⁵. Iš jų visų, mano nuomone, toliau nurodytieji neatitinka situacijos, kurioje atsidūrė L. Kik:

- a) vienos valstybės narės teritorijoje pagal darbo sutartį dirbantis asmuo [13 straipsnio 2 dalies a punktas]: šiuo atveju taikytini tos valstybės narės teisės aktai. Tačiau taip nėra L. Kik atveju, nes, kaip matėme, jis nevykdė profesinės veiklos nė vienos valstybės narės teritorijoje, o jeigu laikytume, kad valstybės narės kontinentinis šelfas yra Sąjungos teritorija, jis dirbo ne vienos valstybės narės teritorijoje, bet dviejų (Nyderlandų ir Jungtinės Karalystės);
- b) vienos valstybės narės teritorijoje savarankiškai dirbantis asmuo [13 straipsnio 2 dalies b punktas]: šiuo atveju taikomi tos valstybės teisės aktai. Akivaizdu, kad tai netaikytina L. Kik, kuris dirba pagal darbo sutartį;
- c) laive, kuris plaukioja su valstybės narės vėliava, pagal darbo sutartį dirbantis asmuo [13 straipsnio 2 dalies c punktas]: šiuo atveju taikomi tos valstybės teisės aktai. Vėl taip nėra L. Kik atveju, nes jis dirba su Panamos vėliava plaukiojančiame laive;
- d) valstybės tarnautojai ir jiems prilyginti asmenys [13 straipsnio 2 dalies d punktas];
- e) asmuo, pašauktas į tarnybą ginkluotosiose pajėgose arba tarnybą civilinėje įstaigoje [13 straipsnio 2 dalies e punktas];
- f) asmuo, paprastai pagal darbo sutartį dirbantis įmonėje, įsikūrusioje vienos valstybės narės teritorijoje arba laive, plaukiojančiame su valstybės narės vėliava, kurį įmonė siunčia dirbti į laivą, plaukiojantį su kitos valstybės narės vėliava (14b straipsnio 1 punktas): šiuo atveju taikytini pirmosios valstybės narės teisės aktai. Tai irgi akivaizdžiai netaikytina L. Kik situacijai, nes nėra nustatyta, kad jis „[paprastai] pagal darbo sutartį dirb[tų]“ Šveicarijos darbdaviui, nei tai, kad jis dirbo (atsižvelgiant į tai, kas pasakyta) Sąjungos teritorijoje ar su valstybės narės vėliava plaukiojančiame laive;
- g) asmuo, [paprastai] savarankiškai dirbantis valstybės narės teritorijoje arba laive, plaukiojančiame su valstybės narės vėliava (14b straipsnio 2 punktas): taip nėra mus dominančiu atveju;
- h) asmuo, kuris atlieka darbus valstybės narės teritoriniuose vandenyse arba jos uoste (14b straipsnio 3 punktas), tačiau L. Kik nedirbo nė vienoje iš nurodytų vietų;
- i) asmuo, pagal darbo sutartį dirbantis laive, plaukiojančiame su valstybės narės vėliava, ir gaunantis atlyginimą už šį darbą iš įmonės ar asmens, kurio buveinė įregistruota arba veiklos vieta yra kitos valstybės narės teritorijoje (14b straipsnio 4 punktas): šiuo atveju taikomi pastarosios valstybės teisės aktai, jeigu asmuo gyvena tos valstybės teritorijoje. L. Kik situacija ne tokia, nes neįvykdyta pirmoji sąlyga – jis dirbo su Panamos vėliava plaukiojančiame laive.

15 — Atsižvelgiant į L. Kik situaciją, akivaizdžiai netaikytini 14 ir 14a straipsniai („Specialios taisyklės, taikomos <...> asmenims, išskyrus jūreivius“), 14c straipsnis („Specialios taisyklės, taikomos asmenims, kurie vienu metu dirba pagal darbo sutartį <...> ir savarankiškai dirba <...>“), 14d straipsnis („Kitos nuostatos“, taikytinos 14, 14 a ir 14c straipsniuose numatytais atvejais ir pensijos gavėjų atveju), 14e ir 14f straipsniai („Specialios taisyklės, taikomos pagal valstybės tarnautojų specialią sistemą apdraustiems asmenims <...>“), 15 straipsnis („Savanoriško ar pasirinkto nuolatinio draudimo taisyklės“), 16 straipsnis („Specialios taisyklės, taikomos diplomatinėse atstovybėse ir <...> pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims“) 17 straipsnis („<...> išimty“, kurios numatytos bendru valstybių narių sutarimu) ir 17a straipsnis („Specialios taisyklės pensijų <...> gavėjams“).

45. Atsižvelgiant į tai, kad negalima pasinaudoti pirma išvardytais atvejais nurodytomis išeitimis, galima būtų pagal analogiją taikyti reglamento 14 straipsnio nuostatas. Iš tiesų Nyderlandų vyriausybė siūlo pagal analogiją taikyti 14 straipsnio 2 dalies b punktą, kuriame numatytas atvejis, kai asmuo pagal darbo sutartį dirba dviejų ar daugiau valstybių narių teritorijoje, tačiau nėra sausumos, vandens ar oro transporto įmonės darbuotojas.

46. Spręsti ginčą pagal analogiją, žinoma, būtų teisėta, jeigu remiantis normomis, kurios tiesiogiai taikomos jūreiviams, kaip antai L. Kik, negalima nustatyti konkrečiu atveju taikytinų teisės aktų.

47. Vis dėlto matyti, kad viena reglamento nuostatų, kurią paminėjo Nyderlandų vyriausybė, gali lemti, kad nereikia dėti pastangų ieškant, kaip išspręsti ginčą pagal analogiją. Tai yra Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalies f punktas, kuriame numatyta, kad „asmeniui, kuriam nustoja galioję valstybės narės teisės aktai, kol bus pradėti taikyti kitos valstybės narės teisės aktai, pagal vieno iš aukščiau nurodytų papunkčių taisyklės <...> taikomos valstybės narės, kurios teritorijoje jis gyvena, teisės aktų nuostatos“. Galimybė taikyti šią nuostatą nagrinėjamu atveju buvo nurodyta per teismo posėdį ir ji, mano nuomone, tiksliai atitinka L. Kik situaciją.

48. Iš tiesų, atsižvelgiant į tai, kas buvo nustatyta ir nė vienos šalies neginčyta, iki 2004 m. gegužės 31 d. L. Kik buvo taikyti Nyderlandų teisės aktai. O nuo šios datos iš principo L. Kik atžvilgiu jie nustojo galioti, nes pagal nė vieną Reglamente Nr. 1408/71 nustatytą taisyklę, kurios buvo išnagrinėtos anksčiau, nebuvo padaryta išvada, kad reikia taikyti Nyderlandų teisę. Vis dėlto tos taisyklės nenumato, kad reikia taikyti kitos valstybės narės teisę, nes L. Kik profesinė situacija neatitinka nė vieno iš nurodytų atvejų.

49. Tokiu atveju, t. y. kai nebetaikoma iki tol taikyta teisė ir netaikoma jokios kitos valstybės teisė, kuris tiksliai atitinka 13 straipsnio 2 dalies f punkte nurodytą situaciją, siekiant nustatyti taikytinus teisės aktus pagal Reglamentą Nr. 1408/71 bendrai remiamasi darbuotojo gyvenamosios vietos kriterijumi. Vadovaujantis šiuo kriterijumi, L. Kik, kuris gyvena Nyderlanduose, turi būti taikytini šios valstybės narės teisės aktai.

50. Žinoma, dėl normos formuluotės („asmeniui, kuriam nustoja galioję valstybės narės teisės aktai <...>“) gali būti sunku intuityviai daryti išvadą, kad taikytini teisės aktai, kurie *nustojo galioti*. Kitaip tariant, jeigu Nyderlandų teisės aktai nustojo galioti L. Kik atveju nuo 2004 m. gegužės 31 d., gali stebinti, kad vadovaujantis Reglamentu Nr. 1408/71 prieinama prie išvados, kad taikyti tie patys teisės aktai, kurie nustojo galioti remiantis būtent to paties reglamento nuostatomis.

51. Vis dėlto atsižvelgiant į tai, kad būtent tie patys teisės aktai, t. y. Nyderlandų teisės aktai, nustojo galioti nuo 2004 m. gegužės 31 d. ir vėl tapo taikytini pagal Reglamentą Nr. 1408/71 nustatytas taisykles, teisinis pagrindas, dėl kurio šie teisės aktai iš pradžių nustoja galioti, o vėliau tampa privalomai taikytini, kiekvienu atveju yra skirtingas.

52. Iš tiesų Nyderlandų teisė buvo taikytina iki 2004 m. gegužės 31 d., nes iki šios datos L. Kik dirbo įmonei, kuri turėjo savo buveinę Nyderlanduose, taip pat jis šioje šalyje gyveno, dirbo ir buvo apmokestinamas. Pagal Nyderlandų teisę ji nustojo galioti L. Kik atžvilgiu tada, kai jis trijų mėnesių nepertraukiamą laikotarpį dirbo ne Nyderlanduose, bet Šveicarijoje įsisteigusiam darbdaviui. Tokiomis aplinkybėmis, kadangi tenkinama sąlyga, kad būtų „[nustoję] galioti] valstybės narės teisės aktai“, kaip tai numatyta Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalies f punkte (ir „kol bus pradėti taikyti kitos valstybės narės teisės aktai“), siekiant nustatyti taikytiną įstatymą, lemiamas kriterijus pagal tą pačią nuostatą yra darbuotojo gyvenamoji vieta. Taip atsitiko, kad nagrinėjamu atveju pagal šį kriterijų taikytina teisė vėl yra Nyderlandų teisė, t. y. ta pati, dėl kurios netaikymo privalėjome ieškoti, kurie kiti teisės akti taikytini. Nors materialiai tai ta pati teisė, vis dėlto jos taikymo pagrindas kiekvienu atveju turi skirtingą teisinį pagrindą: ji nustojo galioti, kai L. Kik profesinė situacija pasikeitė (2004 m. gegužės 31 d.), ir vėl tapo taikytina, kaip tai buvo nustatyta vadovaujantis taikytino įstatymo nustatymo

kriterijumi, įtvirtintu Reglamente Nr. 1408/71, atsižvelgiant į situaciją, kurioje buvo L. Kik po 2004 m. gegužės 31 d. Vienu atveju Nyderlandų teisė buvo taikytina, nes L. Kik gyveno Nyderlanduose ir čia dirbo įmonei, įsteigta šioje valstybėje narėje, o kitu atveju – todėl, kad kai pasikeitus aplinkybėmis ši teisė nustojo galioti, ji buvo jo gyvenamosios vietos teisė.

53. Galiausiai, nesant reikalo taikyti pagal analogiją tam tikrų Reglamento Nr. 1408/71 nuostatų, kurios nėra numatytos taikyti esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjamoji, manau, kad remiantis minėto 13 straipsnio 2 dalies f punktu galima iš karto iš esmės rasti atsakymą į klausimą, koks įstatymas taikytinas.

54. Todėl kaip antrąją tarpinę išvadą siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į antrąjį klausimą: pagal Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalies f punktą L. Kik taikytini Nyderlandų, kaip jo gyvenamosios vietos, teisės aktai.

VII – Išvada

55. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į pateiktus prejudicinius klausimus:

1. Pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1048/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeistas ir atnaujintas 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97, taikytinas visam laikotarpiui, dėl kurio kilo ginčas.
2. Pagal Reglamento (EEB) Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalies f punktą darbuotojui, kurio situacija tokia pati kaip pagrindinėje byloje, taikytini valstybės narės, kurios teritorijoje šis darbuotojas gyveno, teisės aktai.